

Column

Een fabel over spreken en luisteren

Vogels zijn wereldreizigers. De papegaaien Cleo, David, Paco, Zach en Jany hebben overgrootouders in Amazone, Afrika en Indonesië, maar zijn geboren in Sinbad, een vogelwinkel in de stad M. Een paar jaar geleden verhuisden zij naar het plaatselijke museum. Daar verblijven ze sindsdien in een op maat gemaakt huis dat fungeerde als school en trainingscentrum. De leerstof bestond uit een aantal regels uit het beroemde gedicht *The Waste Land* van T.S. Eliot: 'Hé jij!' 'Praat tegen me.' 'Spreek.' 'Waar denk je aan?' 'Wat? Weet je dan niets?' 'Zie je niets?' 'Herinner je je niets?'

De papegaaien vonden de poëtische repetitie niet erg. Ze genoten van de verandering van omgeving, de aandacht van de museumbezoekers en het prachtige uitzicht; de stad aan de ene kant en de baai aan de andere kant. Ze hoefden zich geen zorgen te maken over

hun dagelijkse maaltijden. Ze vonden het ook niet erg om tegelijkertijd de rol van leerling en leraar op zich te nemen. Ze hielden van de regels die een door oorlog verwoest landschap met woorden confronteerden. Na sluitingstijd zouden ze het uitschreeuwen, maar nu weigerden ze deze woorden op te voeren als onderdeel van een of andere circusact. Iedereen zou immers moeten weten dat als vogels op bezoek komen, hun signalen niet lichtvaardig moeten worden opgevat. Zij zijn boodschappers. Als ze met hun vleugels klapperen, hun snavels poetsen of beginnen te praten, moet iedereen aandachtig luisteren.

Ze spraken af dat ze de woorden zouden verspreiden. Maar het juiste moment was nog niet aangebroken. Eerst moest er wat ergs gebeuren. De menselijke neiging om nergens naar te luisteren – ze denken dat niets hun bestaan kan bedreigen – was de vogels maar al

Bik Van der Pol, *Speechless*, 2015.
Fotografie: Oriol Tarridas, courtesy Pérez Art Museum Miami

Liesbeth Bik

te bekend. Misschien als een orkaan over zou razen en het populaire strand zou wegvagen, misschien dat ze dan zouden luisteren.

M. is zeer rijk en tegelijkertijd uiterst gevoelig voor rampen. Het aangename weer lokt ex-presidenten en toeristen naar de stranden en de nabijgelegen eilanden. De frisse, schone, blauwe zee maakt de stad een paradijs. De rotslagen onder de stad voorzien de inwoners van een natuurlijk geïntegreerd watervoorzieningssysteem. Deze laag, zo dicht bij het oppervlak, is ook kwetsbaar voor vervuild en zout water. De menselijke bewoners weten dit, maar ze hopen er het beste van, terwijl ze de steeds vaker terugkerende signalen negeren. Ze gaan door met hun gebruikelijke activiteiten en beschouwen hun leefomgeving als vanzelfsprekend.

Het museum, huis van Cleo, David, Paco, Zach en Jany, is gebouwd direct aan de kust. Een overstroming zou het museum zeker wegvagen. De architect, die veel tijd doorbracht in M., wilde leren wat zo'n kustomgeving kon betekenen als context voor nieuwe museumarchitectuur. Terugtrekken was in zijn scenario geen optie. Hij zag hoe Stilts Ville, een groep vervallen paalwoningen, standhield tegen getij en stormen. De versleten structuren waren zijn voorbeeld. Hij was ervan overtuigd dat musea altijd nieuwe richtingen moeten tonen. De paalwoningen zouden model staan voor de klimaat-toekomst van de bewoners van M.: zij zouden zich niet terugtrekken voor de dreigende rampen.

Recente overstromingen tonen zijn gelijk: een langverwachte vloed overspoelde M., maar het museum liep als enige gebouw geen schade op. Cleo, David, Paco, Zach en Jany zagen de storm op de grote ramen inbeuken. Ze maakten zich geen zorgen. Niet alleen waren ze veilig en droog, ook spraken ze, eerst zachtjes mompelend, en dan, steeds luider: 'Hé jij!' 'Wat is dat voor lawaai?' 'Niets?' 'Weet je dan niets?' 'Denk na!' 'Spreek!' Zij gaven stem aan hun missie. Ze weten dat als een woord eenmaal

gesproken is, het nooit meer terug kan in de doos van stilte. Woorden zijn als vogels: ze reizen de wereld rond.

Na de ramp ontkenden ambtenaren en politici elke invloed van menselijke activiteiten. Zij verboden het gebruik van juist die woorden die deel moeten uitmaken van de publieke discussie. Maar een situatie verdwijnt niet zomaar als je het er niet over hebt, toch?

Sommige mensen beweren dat vogels niet echt kunnen spreken. Volgens deze sceptici zijn zij slechts nabootsers, is hun bestaan overbodig. Wat een radicale onderschatting van hun intelligentie! Verwerpen van andere wezens opent de weg naar hun objectivering – is die les nu nog niet geleerd? Waarom zouden zij geen recht van spreken hebben?

Cleo, David, Paco, Zach en Jany weten dat zwijgen geen optie is. De implicaties zijn helder: alles zal dan stil zijn. De andere stemmen moeten gehoord worden. Voor het zover is hebben zij een aantal vragen die ze beantwoord willen zien, deze keer assertiever: 'Jij! Praat tegen me!' 'Ja, jij!' 'Weet je dan niets?' 'Zie je dan niets?' 'Denk je dat het leven alleen voor jou is? Dat de toegang tot de geneugten van de wereld exclusief voor jou is? Voor het grijpen?' 'Waarom laat je niemand anders toe?' 'Waarom ben je verbaasd, de strijd om democratie is toch slechts een symptoom van het grotere drama dat zich nu ontvouwt, je wist toch dat dit eraan zat te komen?' Cleo, David, Paco, Zach en Jany, politieke dieren, kennen hun kracht, en spelen hun rol met overgave. Luister goed: het is tijd. •

Liesbeth Bik
is beeldend kunstenaar
en voorzitter van
de Akademie van
Kunsten. Fotografie:
Jos van der Pol